

9. Rada z prav liudyny OON. Zvit verkhovnoho komisara OON z prav liudyny: Tematychnе doslidzhennia roboty ta zaniatosti osib z invalidnistiu. [UN Human Rights Council. Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights: Case Study on the Work and Employment of Persons with Disabilities]. (2002, December 17). <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Disability/Pages/UNStudiesAndReports.aspx> [in English].

Стаття надійшла до редакції: 14.10.2019

УДК 342.9: 352 (477)

Оксін Віталій Юрійович,

кандидат юридичних наук,

заступник директора

Науково-дослідного інституту публічного права

e-mail: 6222410@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-6080-7752>

СПЕЦІАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

В статті доведено, що спеціальні принципи публічного адміністрування місцевого розвитку в Україні є частиною комплексної системи принципів публічного адміністрування місцевого розвитку та формують особливі, специфічні засади, концепційні ідеї функціонування широкого кола суб'єктів публічного адміністрування (органів виконавчої влади, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів громадянського суспільства), репрезентуючи необхідні умови для організації місцевого розвитку як ціннісного об'єкту публічного адміністрування. З'ясовано, що спеціальні принципи публічного адміністрування місцевого розвитку в Україні повинні мати нормативно-регламентоване закріплення у чинному законодавстві, оскільки їх чітка регламентація дозволяє перемістити принципи, як теоретичну категорію, в практичну реалізацію, активно розвиваючи публічне адміністрування. Визначено, що спеціальні принципи публічного адміністрування місцевого розвитку в Україні є невід'ємними правовими елементами загального механізму публічного адміністрування. Розкрито, що новітнє публічне адміністрування місцевого розвитку в Україні має формуватися та функціонувати з дотримання таких спеціальних принципів: належного врядування; ієрархічної підзвітності органів державної влади територіальним громадам; пріоритетності інтересів суб'єктів громадянського суспільства; партнерської взаємодії; високої якості та доступності надання публічних послуг; посилення демократії та суспільної довіри на місцевому рівні; спроможності територіальних громад; стратегічного планування пріоритетів місцевого розвитку; зміщення акцентів з економічних аспектів на соціальне благополуччя населення; соціальної стабільності територіальних громад; пропорційного співвідношення між кількісно-якісними показниками ефективності місцевого розвитку; самостійності органів місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення; гарантування органам місцевого самоврядування власних самоврядних повноважень; легітимності органів місцевого самоврядування певної адміністративно-територіальної одиниці; охорони територіальних кордонів.

Ключові слова: місцева демократія, місцеве самоврядування, нормативно-правові акти, обов'язки, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, повноваження, принципи, публічне адміністрування.

Oksin V. SPECIAL PRINCIPLES OF PUBLIC ADMINISTRATION OF LOCAL DEVELOPMENT IN UKRAINE

The article proves that special principles of public administration of local development in Ukraine are part of a complex system of principles of public administration of local development and form special, specific principles, conceptual ideas of functioning of a wide range of public administration entities (executive bodies, other state authorities, local authorities, self-government, civil society actors), representing the necessary conditions for the organization of local development as a valuable object of public administration. It was found that the special principles of public administration of local development in Ukraine should be regulated in the current legislation, as their clear regulation allows moving the principles, as a theoretical category, into practical implementation, actively developing public administration. It is determined that the special principles of public administration of local development in Ukraine are integral legal elements of the general mechanism of public administration. It is revealed that the newest public administration of local development in Ukraine should be formed and function in compliance with the following special principles: good governance; hierarchical accountability of public authorities to territorial communities; priority interests of civil society actors; partnership; high quality and accessibility of public services; strengthening democracy and public confidence at the local level in the capacity of territorial communities; strategic planning of local development priorities; shifting the emphasis from economic aspects to the social well-being of the population; social stability of territorial communities; proportional relationship between quantitative and qualitative indicators of local development efficiency; independence of local governments in addressing issues of local importance; guaranteeing local self-government bodies of their own self-government powers; legitimacy of local self-government bodies of a certain administrative-territorial unit; protection of territorial borders.

Key words: local democracy, local self-government, regulations, responsibilities, public authorities, local governments, powers, principles, public administration.

Постановка проблеми. Сьогодні українське суспільство перебуває у стадії трансформаційних змін, зумовлених потребою побудови та розвитку демократичного суспільства. Серед найважливіших ознак побудови демократичної держави є розвиток публічного адміністрування. Як елемент громадянського

суспільства, публічне адміністрування відкриває простір для прояву громадянської позиції людей та їх залучення до управління [3, с. 58–61].

Публічне адміністрування поєднує у собі низку питань, в тому числі, аспекти щодо визначення євроінтеграційного курсу української держави, що є принципово важливим, беззаперечно необхідним та актуальним на сучасному етапі суспільного розвитку. Забезпечити його позитивне вирішення не можливо без реалізації низки реформ, серед яких, процес реформування системи місцевого самоврядування. Основними складовими організації діяльності органів місцевого самоврядування, поряд з компетенцією, внутрішньо організаційною будовою, формами та методами, є принципи організації їх діяльності, як засаднича основа адаптації суспільного життя в Україні до стандартів європейської демократії. Виходячи з вищезазначеного, постає необхідність проаналізувати, розширити систему спеціальних принципів публічного адміністрування місцевого розвитку в Україні [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасними дослідженнями місцевого розвитку в Україні займалися такі вчені як Н. Бодак, В. Журавський, О. Звіздай, О. Петришин, В. Погорілко, О. Ременяк, В. Серьогін, О. Фрицький, О. Чернеженко, О. Ярмиш та інші. Однак, враховуючи недостатній рівень розвитку міських територій, що пов'язано із неефективним публічним адмініструванням у цій сфері, сучасні дослідження спеціальних засад (принципів) публічного адміністрування є, безумовно, актуальною науковою площиною.

Мета статті полягає у комплексному аналізі позицій науковців та норм законодавства, на основі якого визначити та проаналізувати спеціальні принципи публічного адміністрування місцевого розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Принципами в науковій теорії називають основні положення, за допомогою яких вибудовується теорія і пояснюються факти, що аналізуються. В системі публічного адміністрування принципи – основні положення управлінської діяльності. Це керівні правила, що відбивають зміст законів і закономірностей і мають бути закріплені в нормативно-правових документах та використовуватися в науковій та практичній діяльності фахівців з управління. Суттєвою особливістю принципів публічного адміністрування є закріпленість їх у більшості правових норм. Правове закріплення принципів надає їм більшу конкретність і стійкість у управлінських відносинах. Деякі принципи закріплюються в низці форм: у вигляді політичних і правових норм, традицій та ідеологічних цінностей [8, с. 10].

Усі принципи права теоретики права поділяють на: загально соціальні та спеціально-соціальні (юридичні). Загальносоціальні принципи права: економічні; соціальні; політичні; ідеологічні, морально-духовні та ін. Спеціально-соціальні (юридичні) принципи права: 1) загальні — своєрідна система координат, у рамках якої розвивається національна правова система, і одночасно вектор, що визначає напрямок розвитку цієї правової системи. Належать до всіх галузей права; 2) галузеві — своєрідна система координат, у рамках якої розвивається певна галузь права, і одночасно вектор, що визначає напрямок розвитку цієї галузі. Властиві конкретній галузі права (наприклад, принцип рівності сторін у майнових відносинах — у цивільному праві; рівності держав, поважання державного суверенітету, невтручання у внутрішні справи держави та ін. — у міжнародному публічному праві); 3) міжгалузеві — своєрідна система координат, у рамках якої розвиваються кілька відповідних галузей права, і одночасно вектор, що визначає напрямок розвитку цих галузей. Властиві кільком спорідненим галузям права (наприклад, принципи гласності та змагальності сторін судового розгляду — в кримінально-процесуальному та цивільному процесуальному праві; принципи недоторканності власності, свободи економічної діяльності, свободи укладати договір, необхідності конкуренції та заборони монополізації — у підприємницькому та банківському праві) [6, с. 114–115].

При цьому, О. Замрій обґрунтовує, що принципи за ступенем узагальнення розподіляють на дві групи: загальні принципи організації та здійснення публічної влади та специфічні. До першої групи принципів, що визначають загальні засади організації одночасно двох форм публічної влади в Україні – державної влади та місцевого самоврядування – увійшли принципи, що отримали закріплення у I розділі Конституції України як засади конституційного ладу. Це принципи демократизму; гуманізму; верховенства права. До другої групи принципів (специфічні принципи) відносять принципи, які характеризують функціонування та організацію місцевого самоврядування як самостійної форми влади. Ці принципи введено в українське законодавство у зв'язку з ратифікацією Верховною Радою України Європейської Хартії місцевого самоврядування (6 липня 1996 р.) [3, с. 58–61].

В. Федоренко виділяє два взаємопов'язані між собою види принципів місцевого самоврядування: а) міжнародні та регіональні (європейські) принципи місцевого самоврядування; б) національні принципи місцевого самоврядування. У сукупності загальні засади місцевого самоврядування в Україні, репрезентовані міжнародними (наднаціональними) і внутрішньодержавними (національними) принципами, утворюють цілісну систему – систему принципів місцевого самоврядування [7, с. 49].

На наш погляд, спеціальні принципи публічного адміністрування місцевого розвитку в Україні є частиною комплексної системи принципів публічного адміністрування місцевого розвитку та формують особливі, специфічні засади, концепційні ідеї функціонування широкого кола суб'єктів публічного адміністрування (органів виконавчої влади, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів громадянського суспільства), репрезентуючи необхідні умови для організації місцевого розвитку як ціннісного об'єкту публічного адміністрування. При цьому, спеціальні принципи публічного адміністрування місцевого розвитку в Україні є невід'ємними правовими елементами загального механізму публічного адміністрування.

Спеціальні принципи публічного адміністрування місцевого розвитку в Україні необхідно формувати, перш за все, на основі нормативних актів, адже, принципи права впливають на весь процес підготовки нормативно-правових актів, їх видання, встановлення гарантій дотримання правових вимог. Вони є основним критерієм для правотворчої, правозастосовної та правоохоронної діяльності державних органів. Від рівня їх дотримання залежить стабільність та ефективність правової системи [4, с. 47]. Демократизм у місцевому самоврядуванні проявляється через певні вихідні ціннісні, ідейні та правові засади їх організації та діяльності. У цьому аспекті, значення принципів місцевого самоврядування, насамперед, полягає у їх нормативно-регулятивному характері, взаємоузгодженості та взаємодії, сутнісної природи, ефективності впливу принципів на процеси формування муніципалізму в сучасній Україні. Так, нормативно-регулятивний характер принципів місцевого самоврядування проявляється в тому, що вони підлягають текстуальному закріпленню у правових актах. Тому норми-принципи володіють вищим ступенем гарантування, оскільки вони набувають значення загальних правил поведінки. Разом з тим не тільки нормативне закріплення принципів місцевого самоврядування свідчить про їх авторитет. Також важливе значення має те, що такі принципи знаходять свій прояв у процесі організації та діяльності місцевого самоврядування, виявляючи загальносоціальні установки поведінки, певні цінності суспільства [1, с. 24–32].

Тобто, спеціальні принципи публічного адміністрування місцевого розвитку в Україні повинні мати нормативно-регламентоване закріплення у чинному законодавстві, оскільки, їх чітка регламентація дозволяє перемістити принципи, як теоретичну категорію, в практичну реалізацію, активно розвиваючи публічне адміністрування.

В першу чергу, визначаючи спеціальні принципи необхідно звернутися до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1 квітня 2014 р. № 333-р, адже це нормативно закріпленний стратегічний план місцевого розвитку.

Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1 квітня 2014 р. № 333-р визначено, що реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади здійснюється з дотриманням таких принципів: верховенства права; відкритості, прозорості та громадської участі; повсюдності місцевого самоврядування; субсидіарності; доступності публічних послуг; підзвітності та підконтрольності органів і посадових осіб місцевого самоврядування територіальній громаді; підконтрольності органів місцевого самоврядування органам виконавчої влади у питаннях дотримання Конституції та законів України; правової, організаційної та фінансової спроможності місцевого самоврядування; державної підтримки місцевого самоврядування; партнерства між державою та місцевим самоврядуванням; сталого розвитку територій [5].

Висновки. На наш погляд, новітнє публічне адміністрування місцевого розвитку в Україні має формуватися та функціонувати з дотримання наступних спеціальних принципів:

- належного врядування;
- ієрархічної підзвітності органів державної влади територіальним громадам;
- пріоритетності інтересів суб'єктів громадянського суспільства;
- партнерської взаємодії;
- високої якості та доступності надання публічних послуг;
- посилення демократії та суспільної довіри на місцевому рівні
- спроможності територіальних громад;
- стратегічного планування пріоритетів місцевого розвитку;
- зміщення акцентів з економічних аспектів на соціальне благополуччя населення;
- соціальної стабільності територіальних громад;
- пропорційного співвідношення між кількісно-якісними показниками ефективності місцевого розвитку;
- самостійності органів місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення;
- гарантування органам місцевого самоврядування власних самоврядних повноважень;
- легітимності органів місцевого самоврядування певної адміністративно-територіальної одиниці;
- охорони територіальних кордонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Батанов О. В. Принципи місцевого самоврядування як ціннісний вимір сучасного муніципалізму. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : Право. 2012. Вип. 1. С. 24–32.
2. Євсюкова О. В. Система принципів організації діяльності органів місцевого самоврядування в Україні: конституційно-правова необхідність. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2014. № 5.
3. Замрій О. М. Застосування принципів публічного адміністрування в роботі органів місцевої влади. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. № 27(2). С. 58–61.
4. Молдован В. В., Чулінда Л. І. Правознавство. 2-ге вид. навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 184 с.
5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
7. Федоренко В. Принципи місцевого самоврядування в Україні: поняття, зміст і система. *Історико-*

правовий часопис. 2017. № 2. С. 43-49.

8. Чернов С. І. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів всіх форм навчання). Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ, 2014. 97 с.

REFERENCES:

1. Batanov, O. V. (2012). *Pryncypy misceвого samovryaduvannya yak cinnisny`j vy`mir suchasного munitcy`palizmu*. [Principles of local self-government as a value dimension of modern municipalism]. *Naukovy`j visny`k Akademiyi munitcy`pal`nogo upravlinnya. Seriya : Pravo*, 1, 24–32. [in Ukrainian].

2. Yevsyukova, O. V. (2014). *Sy`stema pry`ncy`piv organizaciyi diyal`nosti organiv misceвого samovryaduvannya v Ukrayini: konsty`tucijno-pravova neobxidnist`*. [The system of principles of organization of local self-government bodies in Ukraine: constitutional and legal necessity]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvy`tok*, 5. [in Ukrainian].

3. Zamrii, O. M. (2017). *Zastosuvannya pry`ncy`piv publichnogo administruvannya v roboti organiv miscevoyi vlady`* [Application of the principles of public administration in the work of local authorities]. *Naukovy`j visny`k NLTU Ukrayiny*, 27(2), 58–61. [in Ukrainian].

4. Moldovan, V. V., & Chulinda L. I. (2010). *Pravoznavstvo. 2-he vyd. navch. posib*. [Jurisprudence: textbook]. Kyiv: Tsentr Uchbovoi Literatury [in Ukrainian].

5. *Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannya mistseвого samovriaduvannya ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukrayini: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy* [«On approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine»: orders of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

6. Skakun, O. F. (2001). *Teoriia derzhavy i prava: pidruchnyk*. [Theory of state and law: textbook]. Kharkiv: Konsum [in Ukrainian].

7. Fedorenko, V. (2017). *Pryncypy misceвого samovryaduvannya v Ukrayini: ponyattya, zmist i sy`stema*. [Principles of local self-government in Ukraine: concept, content and system]. *Istory`ko-pravovy`j chasopy`s*, 2, 43-49. [in Ukrainian].

8. Chernov, S. I. (2014). *Tekst leksii z dystsypliny «Publichne administruvannya» (dlia studentiv vsikh form navchannia)* [Text of lectures in the discipline "Public Administration" (for students of all forms of study)]. Kharkiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 12.10.2019

УДК 343.131(477)

Сіроткіна Марія Вячеславівна,
кандидат юридичних наук,
докторант кафедри правосуддя
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ

Стаття присвячена дослідженню поняття та видів кримінально-процесуального конфлікту. На підставі дослідження доктринальних поглядів зроблено висновок, що до основних ознак кримінально-процесуального конфлікту відносяться: 1) виникнення і розвиток його в рамках кримінально-процесуальних відносин; 2) виникнення кримінально-процесуального конфлікту між суб`єктами кримінально-процесуальних відносин; 3) можливість їх виникнення і розвитку як у вигляді дій, так і бездіяльності; 4) прогнозованість, керованість, можливість їх вирішення із використанням владних повноважень; 5) виникнення при наявності протилежних та/або несумісних процесуально значущих інтересів учасників; 6) правовою формою є правовідносини з юридично значимими наслідками; 7) закріпленість законодавством основних процедурних моментів вирішення; 8) виникнення у зв`язку із невиконанням процесуальних обов`язків або прав.

Аналізуючи кожен із запропонованих різновидів кримінально-процесуальних конфліктів, зроблено висновок, що передумовою для досягнення компромісу необхідним, як правило, є виникнення психологічного, загального, тривалого, бурхливого, міжособистісного, міжособистісно-групового, суб`єктивного, горизонтального, вертикального, позитивного та відкритого конфліктів.

За результатами дослідження зроблено також висновок стосовно поняття кримінально-процесуального конфлікту як різновиду правового конфлікту у сфері кримінального судочинства, який виникає між його учасниками у зв`язку з притягненням до кримінальної відповідальності особи, що вчинила кримінальне правопорушення, та який підлягає вирішенню у примусовому порядку шляхом ухвалення і виконання судового рішення або досягнення компромісу під час застосування примирювальних процедур.

Ключові слова: інтерес, кримінальний конфлікт, кримінально-процесуальний конфлікт, компроміс, кримінальне судочинство, види конфліктів, учасники кримінального судочинства.

Sirotkina M. CONCEPT AND TYPES CRIMINAL PROCEDURAL CONFLICT

2019. Випуск 6. Спецвипуск. Том 2.